

Чи потрібен SPF свинарням?

SPF — це поєднання спокус і обов'язків. Тому багато хто його хоче, але мало хто наважується.

ОЛЕГ РОМАНЮК, лікар ветеринарної медицини

Напевно, в Україні немає вже жодного свинаря, який би не чув бодай саму аббревіатуру — SPF. І більшість з тих, хто чув, напевно, знають, що SPF у свинарстві — це система виробництва свинини, що забезпечує здоров'я свиней, зі встановленими правилами контролю інфекцій, стану здоров'я і переміщення свиней між фермами.

Термін SPF (Specific Pathogen Free — вільний від специфічних патогенів) можна застосувати і до стада. SPF-стадо — це стадо, що вільне від класичної чуми свиней, африканської чуми свиней, бруцельозу, хвороби Ауескі, атрофічного риніту, актинобацилярної плевропневмонії, ензоотичної пневмонії, репродуктивно-респіраторного синдрому свиней, трансмісивного гастроентериту, дизентерії свиней, корости, вошей. Стадо свиней може бути SPF, але

при цьому допускається циркуляція в ньому збудників бешихи свиней, цирковірусної та парвовірусної інфекцій, гемофільозного полісерозиту, стрептококозів свиней тощо. Збудники цих та інших хвороб не входять у SPF-список, тому що не створюють економічно значущих проблем у господарствах із правильно налагодженими системами утримання і годівлі (за потреби їх можна стримувати з допомогою вакцинацій) і ще тому, що вони поширені практично скрізь, де є свині.

А ще майже всі свинарі, котрі чули про SPF, знають, що в SPF-стаді можна відлучити від свиноматки понад 26 поросят на рік; можна утримувати рівень загибелі у післявідлучний період не більше 3% тварин; також у післявідлучний період можна отримати 1 кг добового приросту, витрачаючи на цей 1 кг менше ніж 2,6 кг корму; можна

отримати середню вагу поросят 40 кг до 80-денного віку та понад 120 кг до 160-денного віку. І цих показників вже досягають окремі господарства в Україні.

Зрозуміло, що SPF-стада дуже потрібні в Україні. І, можливо, саме тому багато свинарів, коли постає питання про комплектацію ферми, бажають придбати саме SPF-тварин. Таке бажання абсолютно логічне і виправдане, коли ферма комплектується тваринами з нуля та/або на фермі вже працює SPF-система.

SPF-система — це система...

Отже, SPF-система — це:

- коли ферма повністю ефективно огорожена, і на її територію, і в приміщення зі свинями не можуть потрапити сторонні особи, собаки, коти, інші тварини та птахи;
- у приміщення зі свинями персонал та інші особи можуть потрапити лише через реально функціонуючий санпропускник з душем і повною зміною одягу;
- працівники ферми не утримують у домашніх господарствах свиней;
- особам, що контактували з «чужими» свинями, заборонено вхід на ферму мінімум 48 годин;

Фото 1. Рампа для відгрузки тварин і подвійна огорожа

Фото 2. Відгрузка тварин у спеціалізований автотранспорт

Фото 3. Критий функціонуючий дезбар'єр

- постійно проводиться контроль якості кормів;
- постійно підтримується належний санітарний стан приміщень і належні параметри мікроклімату;
- щоквартально проводяться моніторингові серологічні дослідження на хвороби з переліку SPF або хоча б на РРСС, ензоотичну пневмонію, хворобу Ауескі, актинобацилярну плевропневмонію;
- на фермі від секцій опоросу до відгодівлі без винятків дотримується принцип «все пусто – все зайнято»;
- штатно функціонують дезбар'єр та дезкилимки;
- регулярно проводяться планові ефективні дезінфекції, дезінсекції, дератизації;
- переміщення тварин між фермами проводиться у спеціально обладнаному транспорті;
- для тварин, що надходять на ферму, має бути обладнане окреме приміщення для проходження карантину, і карантин повинен реально витримуватись.

Цей перелік можна ще продовжувати. Абсолютну більшість цих та інших вимог містять наші вітчизняні ГОСТи і ДСТУ стосовно свинарства, ветеринарне законодавство, інші нормативно-правові акти.

Ентузіазм чи державний рівень?

На загальнодержавному рівні SPF-система могла б допомогти у досягненні високої якості і безпеки продуктів харчування, адже часто крім інформації про SPF-хвороби орган SPF-сертифікації збирає інформацію про інші захворювання в господарствах, в тому числі за даними босень та м'ясопереробних підприємств, що впливають на якість і безпеку м'яса: щодо сальмонельозу, колибактеріозу (набрякової хвороби), ієрсиніозу тощо.

Використання SPF-системи в господарстві знижує до мінімуму ризик виникнення цих та інших хвороб на фермі.

Однак власникам, керівникам, спеціалістам господарств слід серйозно задуматись, а чи потрібні їм саме SPF-свині. Бо, зрозуміло, що SPF-свині, які до того ж зазвичай мають відмінну генетику та інтенсивніший обмін речовин, коли потрапляють в середовище «не SPF», заражаються і хворіють частіше і важче. Бо купівля здорових свиней зовсім не означає, що вони не будуть хворіти, особливо коли потрапляють в інфекційне середовище. Вихід – це добре спланована адаптація тварин, що включає в себе різні щеплення, обробки антибіотиками тощо. Але і в цьому разі абсолютно без втрат, напевно, не обійдеться.

В реальності у більшості свинарських господарств, особливо дрібніших, від аббревіатури SPF з'являється оскоми на зубах. Це в першу чергу пов'язано з тим, що ці господарства фінансово не спроможні виконати вимоги згаданих вище нормативних документів або просто не мають такого бажання, задовольняючись тим, що є. Бо потрібно модернізувати і переоснастити більшість цих господарств. Держава цих проблем «не помічає», бо легше підтримати великого виробника, та й фінансів на всіх все одно не вистачить. Нарешті, не закривати ж примусово всі ферми, що не відповідають якимсь там вимогам! Зрозуміло, все це не просто. Є ще деталі в самій SPF-системі, які не сподобаються багатьом. Це відкритість і можливість публічного доступу до інформації про ферму. Уявіть собі, якби,

зайшовши на офіційний сайт Державної ветеринарної служби, можна було б отримати вичерпну інформацію про наявність чи відсутність SPF-хвороб на будь-якій фермі України! Тоді фермер міг точно знати, з якої ферми завозити тварин з потрібним статусом. І оскільки на більшості ферм знайдеться хоча б одна з SPF-хвороб, то комплекс обмежень і заходів з ліквідації цієї хвороби відповідно до чинних нормативно-правових актів сильно підірве економіку ферми, а то й призведе до закриття підприємства. Тому більшість підприємств замовчують наявність у них цих хвороб, адже ферма з ними також може жити: різниця тільки в продуктивності тварин і в рентабельності. Дехто навіть не хоче робити серологічних досліджень і перебуває собі у «щасливому незнанні». Звісно, поки ці проблемні питання не вирішаться, країна не буде благополучною щодо більшості економічно значущих хвороб у свинарстві. Так само важко буде досягати і втримувати статус SPF-господарствам, що прагнуть цього.

Отже, рухатись до SPF чи ні, вирішувати мають свинарі. Та без прозорості та належно продуманої державної програми SPF-господарства в Україні будуть поодинокими винятками з навколишньої реальності.

nataly.kolos@agpmedia.com.ua